

Kotnikova ulica 5, 1000 Ljubljana

T: 01 400 36 00, 01 400 33 11

E: gp.mgrt@gov.si

www.mgrt.gov.si

Številka: 313-1/2021/11

Ljubljana, dne 24. 5. 2021

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Končno poročilo Medresorske delovne skupine za prenovu sistemske ureditve področja rokodelstva z izhodišči za prenovu ureditve področja rokodelstva – **predlog za obravnavo**

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) v zvezi s 6. členom Poslovnika Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 43/01, 23/02 – popr., 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11, 64/12, 10/14, 164/20 in 35/21) je Vlada Republike Slovenije na ... redni seji dne sprejela naslednji

SKLEP:

1. Vlada Republike Slovenije je sprejela Končno poročilo Medresorske delovne skupine za prenovu sistemske ureditve področja rokodelstva z izhodišči za prenovu ureditve področja rokodelstva.
2. Medresorska delovna skupina za prenovu sistemske ureditve področja rokodelstva preneha z delovanjem.

mag. Janja Garvas Hočevar
v.d. GENERALNEGA SEKRETARJA

Priloga: Končno poročilo Medresorske delovne skupine za prenovu sistemske ureditve področja rokodelstva z izhodišči za prenovu ureditve področja rokodelstva.

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za kulturo
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Služba Vlade RS za zakonodajo

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

/

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:		
- mag. Karla Pinter, generalna direktorica Direktorata za notranji trg, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo - Franc Stanonik, sekretar, vodja sektorja, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo		
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:		
/		
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:		
/		
5. Kratek povzetek gradiva:		
<p>Za preučitev ureditve, ki velja za področje rokodelstva, predlogov sprememb zakonodaje s strani Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije in Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije ter pripravo predlogov sprememb zakonodaje oziroma drugih aktivnosti, ki bi omogočale ohranjanje in razvoj rokodelstva, je bila s sklepom Vlade RS št. 02401-10/2018/7 z dne 25. 10. 2018 ustanovljena Medresorska delovna skupina za prenavo systemske ureditve področja rokodelstva (MDS). Sestava MDS in rok za pripravo končnega poročila Vladi RS sta bila spremenjena s sklepom Vlade RS št. 02401-10/2018/11 z dne 19. 12. 2019. MDS je s svojim delom zaključila in pripravila predmetno končno poročilo. S tem je izpolnjen mandat medresorske delovne skupine in MDS preneha z delovanjem.</p>		
6. Presoja posledic za:		
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA/NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	DA/NE
c)	administrativne posledice	DA/NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	DA/NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	DA/NE
e)	socialno področje	DA/NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> - nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja - razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna - razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	DA/NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: (Samo če izberete DA pod točko 6.a.)		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna			1.400.000,00	
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo	<u>2130-20-0004 Prenos rokodelskega znanja</u>	200012 - Ohranjanje in razvoj rokodelskih dejavnosti	100,00	150.000,00
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki		Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1	
SKUPAJ				

OBRAZLOŽITEV:**I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu**

V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):

- prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov,
- odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov,
- obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov.

II. Finančne posledice za državni proračun

Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

(Samo če izberete NE pod točko 6.a.)

Kratka obrazložitev

Predlagano gradivo nima finančnih posledic za proračun.

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

DA/NE

<ul style="list-style-type: none"> - pristojnosti občin, - delovanje občin, - financiranje občin. 	
<p>Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skupnosti občin Slovenije SOS: DA/NE - Združenju občin Slovenije ZOS: DA/NE - Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: DA/NE <p>Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v celoti, - večinoma, - delno, - niso bili upoštevani. <p>Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.</p>	
<p>9. Predstavitev sodelovanja javnosti:</p>	
<p>Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:</p>	<p>DA/NE</p>
<p>(Če je odgovor NE, navedite, zakaj ni bilo objavljeno.) Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo upošteva 9. člen Poslovnika Vlade RS ocenjuje, da ni potrebe po sodelovanju javnosti.</p>	
<p>(Če je odgovor DA, navedite: Datum objave: V razpravo so bili vključeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nevladne organizacije, - predstavniki zainteresirane javnosti, - predstavniki strokovne javnosti. - . <p>Mnenja, predlogi in pripombe z navedbo predlagateljev (imen in priimkov fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti, ne navajajte): Upoštevani so bili:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v celoti, - večinoma, - delno, - niso bili upoštevani. <p>Bistvena mnenja, predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani, ter razlogi za neupoštevanje: Poročilo je bilo dano</p> <p>Javnost je bila vključena v pripravo gradiva v skladu z Zakonom o ..., kar je navedeno v predlogu predpisa.)</p>	
<p>10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:</p>	<p>DA/NE</p>
<p>11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:</p>	<p>DA/NE</p>
<p>Zdravko Počivalšek MINISTER</p>	

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) v zvezi s 6. členom Poslovnika Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 43/01, 23/02 – popr., 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11, 64/12, 10/14, 164/20 in 35/21) je Vlada Republike Slovenije na seji dne sprejela naslednji

SKLEP :

1. Vlada Republike Slovenije je sprejela Končno poročilo Medresorske delovne skupine za prenovu sistemske ureditve področja rokodelstva z izhodišči za prenovu ureditve področja rokodelstva.
2. Medresorska delovna skupina za prenovu sistemske ureditve področja rokodelstva preneha z delovanjem.

mag. Janja Garvas Hočevar
v.d. GENERALNEGA SEKRETARJA

Priloga: Končno poročilo Medresorske delovne skupine za prenovu sistemske ureditve področja rokodelstva z izhodišči za prenovu ureditve področja rokodelstva.

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za kulturo
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Služba Vlade RS za zakonodajo

PRILOGA I

Končno poročilo Medresorske delovne skupine Vlade Republike Slovenije za prenovu systemske ureditve področja rokodelstva z izhodišči za prenovu ureditve področja rokodelstva.

I. Splošno

Vlada RS je s sklepom št. 02401-10/2018/7 z dne 25. 10. 2018 ustanovila in imenovala Medresorsko delovno skupino za prenovu systemske ureditve področja rokodelstva (v nadaljevanju: MDS). Sestava MDS in rok za pripravo končnega poročila Vladi RS sta bila spremenjena s sklepom Vlade RS št. 02401-10/2018/11 z dne 19. 12. 2019.

MDS je vodil Franc Stanonik, vodja Sektorja za domače storitve na Direktoratu za notranji trg Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju: MGRT), v njej pa so sodelovali predstavniki vseh pristojnih resorjev: Ministrstva za finance (v nadaljevanju: MF), Ministrstva za kulturo (v nadaljevanju: MK), Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju: MDDSZ), Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljevanju: MIZŠ) in MGRT.

Od aprila 2019 do marca 2020 je pri delu MDS sodeloval tudi Franc Vesel, državni sekretar v Kabinetu predsednika Vlade RS, ki je bil zadolžen za delovno področje obrtništvu in sodelovanje z Obrtno-podjetniško zbornico Slovenije in območnimi obrtno-podjetniškimi zbornicami.

MDS je preučila ureditev, ki velja za področje rokodelstva, predloge sprememb zakonodaje s strani Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije in Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije ter pripravila predloge sprememb zakonodaje oziroma drugih aktivnosti, ki bodo omogočale ohranjanje in razvoj rokodelstva.

II. Opravljeno delo MDS

MDS je začela z delom v novembru 2018, sestala se je na petih sestankih, na tretji sestanek so bili vabljeni tudi predstavniki rokodelcev (Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije - OZS, Konzorcij rokodelskih centrov – KRC in Zveza društev upokojencev Slovenije – ZDUS). V okviru dela MDS so bili izvedeni še štiri dodatni usklajevalni sestanki, ki jih je vodil MGRT, udeležili pa so se jih predstavniki rokodelcev in predstavniki posameznih ministrstev vključenih v MDS. MDS je v juniju 2019 organizirala tudi sestanek s Slovensko čebelarsko akademijo, na katerem je direktorica Slovenske čebelarske akademije predstavila delovanje akademije in dobre prakse, ki bi jih bilo mogoče prenesti tudi na področje rokodelstva. Predstavitve so se udeležili vsi člani MDS in predstavniki rokodelskih združenj.

MDS je obravnavala ureditev na področju:

- definicij na področju rokodelstva in nabor rokodelskih dejavnosti,
- statusa na področju kulture,
- usposabljanja in prenosa znanja,

- davčne zakonodaje,
- delovnopravne zakonodaje.

MDS je pripravila vmesno poročilo, s katerim se je Vlada RS seznanila s sklepom št. 02402-16/2019/4 z dne 18. 7. 2019. MDS je v vmesnem poročilu predstavila pregled obstoječe zakonodaje in predstavila, v kolikšni meri obstoječa ureditev že omogoča rešitev izpostavljenih problematik na naslednjih področjih:

- davčne zakonodaje (MF),
- zakonodaje, ki ureja usposabljanje in prenos znanja (MIZŠ),
- zakonodaje, ki ureja status na področju kulture (MK),
- delovnopravne zakonodaje in nacionalnih poklicnih kvalifikacij (MDDSZ),
- zakonodaje na področju obrti (MGRT),
- zakonodaje, ki ureja rokodelske dejavnosti kot dopolnilne dejavnosti na kmetiji.

Pregled zakonodaje je Priloga 1 končnega poročila.

Na pobudo MDS so krovne organizacije, ki zastopajo rokodelce v sodelovanju s strokovnjaki Slovenskega etnografskega muzeja pripravile usklajen Seznam rokodelskih panog, dejavnosti oz. rokodelstev, ki je Priloga 2 končnega poročila. Tako so natančneje določene dejavnosti, ki jih želimo urejati.

MDS je že v vmesnem poročilu izpostavila, da lahko problematiko na področju rokodelstva razdelimo v dva sklopa, ki pa sta med seboj povezana:

- prenos rokodelskega znanja in
- ekonomski vidik opravljanja rokodelskih dejavnosti.

Pri prenosu rokodelskega znanja je treba zaradi upadanja števila rokodelcev z znanjem in veščinami najprej zagotoviti širšo bazo usposobljenih rokodelcev. Tudi starejšim rokodelcem, ki nimajo formalne izobrazbe je treba omogočiti, da bodo lahko izvajali usposabljanja. V okviru varstva nesnovne kulturne dediščine je treba skrbeti za prenos znanja in veščin od oseb, ki ohranjajo znanje več generacij.

Po zadnjih dostopnih podatkih Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije je dobra 1/3 oz. 42 % rokodelcev pridobila svoja rokodelska znanja preko prenosa rokodelskih znanj v ožji ali širši družini, 8 % v rednem izobraževanju, 6 % preko NPK, 23 % v delavnicah in tečajih, 21 % je samoukov. Vedno več je predvsem mladih rokodelcev, ki pridobivajo svoja rokodelska znanja preko kanala YouTube.

Rokodelcem, ki imajo ustrezna znanja, spretnosti in kompetence, je že na podlagi obstoječe zakonodaje dana možnost, da lahko pridobijo tudi nacionalno poklicno kvalifikacijo - NPK, vendar gre v tem primeru za potrjevanje usposobljenosti in ne za prenos znanja. Zato je treba vzpostaviti sistem usposabljanja rokodelcev in mojstrov rokodelcev. MDS vidi OZS in Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije kot ključna akterja na tem področju, pomembno vlogo ima lahko tudi ZDUS.

Mojstri rokodelci naj bi bili tisti, ki bodo v prihodnosti baza za prenos znanja. Do njih bi lahko prišli preko registra nesnovne dediščine, podeljenih certifikatov kakovosti »Rokodelstvo

Art&Craft Slovenija« in usposabljanj pri OZS oziroma v okviru Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije in ZDUS.

Glede ekonomskega vidika opravljanja rokodelskih dejavnosti je MDS že v vmesnem poročilu izpostavila, da se rokodelske dejavnosti izvajajo v različnih pravno-organizacijskih oblikah: kot osebno dopolnilno delo, s.p., tako imenovani »popoldanski« s.p., d.o.o., društva, dopolnilna dejavnost na kmetiji; okvirno četrtina izvajalcev pa ima neurejen status (tudi upokojenci) in rokodelske dejavnosti opravljajo kot delo na črno. Prevladujoča oblika je osebno dopolnilno delo, ki pa glede na namen in značilnosti ODD ni najbolj ustrezna oblika za opravljanje dejavnosti, kar izhaja že iz imena. Z ustreznimi spodbudami (npr. z oblikovanjem shem neposrednih podpor), ki bi bile vezane na izdelavo certificiranih proizvodov, je treba rokodelce preusmeriti v bolj ustrezne oblike (npr. s.p.). Vrhunskim izvajalcem rokodelske dejavnosti je treba omogočiti tudi vpis v razvid samozaposlenih v kulturi.

K uspešnejšemu razvoju rokodelske dejavnosti bi pripomogla tudi večja podpora kvalitetnim rokodelskim izdelkom. Certificiranim rokodelskim izdelkom je treba omogočiti, da bodo bolj konkurenčni na trgu in da bodo lažje vstopili na trg (npr. kot poslovna in protokolarna darila). S tem bi pridobil na veljavi tudi certifikat »*Rokodelstvo Art&Craft – Slovenija*«. Ustrezno je treba obravnavati in vključiti tudi druge pridobljene certifikate. Zato je treba preučiti možnost ukrepov, ki bodo usmerjeni na kvalitetne rokodelske izdelke in jih ovrednotiti z vidika učinkovitosti pri doseganju teh ciljev, v primerjavi z že veljavnimi selektivnimi ukrepi, prispevka uvedbe posameznega ukrepa k administrativni razbremenitvi davčnih zavezancev in njegovega negativnega finančnega učinka na državni proračun, kar zadeva podporo pobudi o znižanju stopenj DDV za te izdelke v Sloveniji, pa bo ob tem potrebno slediti tudi zavezujočemu pravnemu redu Evropske unije glede uporabe (nižjih) stopenj DDV.

MDS se je skozi sestanke in posredovana gradiva dobro seznanila tudi z delovanjem organizacij, ki združujejo rokodelce in jim že nudijo strokovno in drugo podporo za njihov razvoj in prenos znanja. V nadaljevanju na kratko predstavljamo vse tri organizacije in njihova pričakovanja glede sistemske ureditve rokodelstva.

III. Delovanje organizacij, ki združujejo rokodelce

To, da rokodelstvo ni le gospodarska dejavnost ampak je posebnega družbenega pomena je razvidno tudi iz načina delovanja in združevanja rokodelcev. Na tem področju delujejo kar tri večje organizacije, ki so zelo pomembne za obstoj in razvoj rokodelske dejavnosti v Sloveniji.

1. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije (OZS) oz. njena Sekcija za domačo in umetnostno obrt

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije ima najdaljšo tradicijo na področju rokodelstva. Začetki razvoja posameznih rokodelskih panog na našem ozemlju segajo v leto 1492, ko je nemški cesar Friderik III. izdal patent, ki je veljal za takratno Kranjsko in je v njem opredelil razsežnosti izdelovanja domačega lesnega rokodelstva (suhe robe) in še nekaterih drugih domačih izdelkov. Izdelovalci so dobili pravico izdelovati rokodelske izdelke in trgovati z njimi. V drugi polovici 18. stoletja se je začela sistematična družbena skrb za obstoj domače obrti, ki se je nadaljevala tudi v 19. stoletje in naprej. Obdobje po drugi svetovni vojni rokodelcem ni bilo naklonjeno, čeprav je bil že leta 1946 v Ljubljani ustanovljen Državni prodajni zavod za domačo obrt, ki se je kasneje preimenoval v trgovsko podjetje Dom. Rokodelske dejavnosti so se razvijale tudi v raznih zadrugah, vendar brez temeljev, ki jih predstavljajo strokovno načrtovanje,

dokumentacija, izobraževanje, poznavanje tradicije itd., predvsem pa ni bilo prenosa znanja na mlade generacije. Številne rokodelske panoge so tako kmalu začele propadati ali pa so jih ohranjali redki posamezniki. Novo obdobje povojnega razvoja domače in umetnostne obrti (v nadaljevanju: DUO) je pomenila ustanovitev Združenja obrtnikov Slovenije leta 1969 in takratnega Odbora za domačo in umetnostno obrt, ki je svoje delo nadaljeval v okviru Zveze obrtnih združenj in pozneje v Obrtni zbornici Slovenije. Po nastanku Zveze obrtnih združenj je obrtniška organizacija v celoti prevzela skrb za razvoj DUO. Leta 1977 je postavila tudi »1. razstavo slovenske DUO« v Slovenj Gradcu, s katero je želela opozoriti na velike in različne ustvarjalne možnosti te obrti ter rokodelcem zagotoviti ustrezne delovne, statusne in ekonomske razmere. S pomočjo zunanjih strokovnjakov je bil leta 1993 izdelan strokovni sistem vrednotenja, ocenjevanja in označevanja rokodelskih izdelkov – vzpostavljen je bil znak »Rokodelstvo Art&Craft Slovenija«. Bialne razstave v Slovenj Gradcu (nekaj jih je bilo tudi v Ljubljani) so postale prikaz dvoletne kakovostne ustvarjalnosti in pomemben dogodek za trženje izdelkov. Posameznim avtorjem, ki so zaokrožili delo z življenjskimi ustvarjalnimi dosežki in opusom, je OZS, lastnica in glavni organizator bialnih strokovnih razstav DUO, začela podeljevati nazive za odličnost »Zlata vitica«.

O problemih obstoja in razvoja rokodelstva na Slovenskem je Sekcija za DUO pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije z analizami in predlogi za spremembo zakonodaje seznanjala državne ustanove že od osamosvojitve naprej, saj je dejavnost od leta 1991 le še nazadovala, kakovost pa je zamenjala komercialnost. Zaradi slabih pogojev dela so rokodelci začeli zapirati delavnice, dejavnost pa priglašati kot osebno dopolnilno delo, v okviru katerega se lahko z rokodelstvom ukvarjajo le še ljubiteljsko. S tem je seveda tudi izredno upadlo članstvo rokodelcev v zbornici, kar posledično omejuje aktivnosti zbornice na tem področju.

OZS promovira rokodelske izdelke (bialne, lokalne in krajevne razstave po Sloveniji, na Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju od leta 1986 organizira rokodelske učne delavnice in v sodelovanju s Centrom za poklicno izobraževanje predstavlja rokodelske poklice, rokodelce vključuje v mednarodne sejme).

OZS skrbi za trženje rokodelskih izdelkov. Sekcija za DUO je poskušala pospešiti tudi prodajo kvalitetnih rokodelskih izdelkov z rokodelskimi tržnicami ob bialnih razstavah in z vzorčno rokodelsko trgovino, ki jo je zdaj žal zamenjala običajna spominkarska trgovina. V sodelovanju z Državno založbo Slovenije so organizirali prodajo v Mercatorjevih centrih in spletno prodajo.

V sodelovanju s člani Strokovne komisije in strokovnimi službami OZS že vrsto let organizira regijska predavanja in izobraževalne tečaje po območnih obrtno-podjetniških zbornicah (predstavitev zakonodaje, ki ureja področje rokodelstva, seznanjanje z izobraževanjem, »kako oblikovati sodoben rokodelski izdelek«, najpogostejše napake rokodelskega ustvarjanja i.t.d.)

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije od leta 1993 vodi register rokodelcev, ki so prejeli certifikat, s svojimi strokovnimi službami pa ponuja popolno strokovno svetovanje in administrativno pomoč vsem rokodelcem, ne le svojim članom.

2. Konzorcij rokodelskih centrov Slovenije (KRC)

V okviru Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije, ki je bil ustanovljen v letu 2014, deluje 9 rokodelskih centrov:

- [Mreža rokodelcev Srca Slovenije](#) (Razvojni center Srca Slovenije, d. o. o.),
- [Rokodelski center Ribnica](#),
- [Zavod Marianum Veržej - Center DUO](#),

- [Center domače in umetnostne obrti, Rokodelska zadruga, z. b. o., so.p.](#) (CDUO Slovenska Bistrica),
- [Rokodelski center DUO Škofja Loka](#) (Razvojna agencija Sora d. o. o.),
- [Rokodelski center Rogatec](#) (Zavod za kulturo, turizem in razvoj Rogatec),
- [Gimnazija Jurija Vege Idrija - Čipkarska šola Idrija,](#)
- [Rokodelski center Koroške](#) (Podjetniški center Slovenj Gradec d. o. o.),
- [Društvo rokodelcev - Rokodelski center Moravče.](#)

Po svoji pravno-organizacijski obliki so rokodelski centri, ki združujejo več kot 750 rokodelcev, različni in hkrati enotni v ciljih delovanja. Povezati in ohraniti želijo rokodelske dejavnosti in dediščino rokodelstva.

Rokodelski centri delujejo kot več med seboj povezanih ustvarjalnih središč.

Ključne vsebine, ki jih izvajajo so :

- povezovanje rokodelskih centrov skozi programske aktivnosti (Slovenski rokodelski festival, tematske okrogle mize, osrednja in gostujoče razstave, razvojne vsebine s prijavi na LAS in mednarodne razpise),
- priprava programa dela, vizije in strateško načrtovanje,
- prizadevanje za sistemsko ureditev rokodelstva (Nacionalno zavezništvo za rokodelstvo, sodelovanje z MDS),
- komunikacija in sodelovanje z drugimi deležniki (Kordinator varstva nesnovne kulturne dediščine – Slovenski etnografski muzej, Metelkova 2, Ljubljana, OZS, Urad za UNESCO, ministrstva, strokovna in laična javnost, rokodelke in rokodelci),
- promocija rokodelstva in rokodelske dediščine (spletne strani KRC in rokodelskih centrov, družabna omrežja: FB in Instagram strani, tiskane publikacije, promocijska gradiva ipd.),
- vključevanje v mednarodne mreže in stanovske organizacije (sodelovanje na mednarodnih simpozijih in projektno povezovanje),
- spodbujanje prenosa znanj in dobrih praks med rokodelskimi centri,
- načrtno ukvarjanje s promocijo in trženjem rokodelskih izdelkov in storitev.

V prihodnosti želi KRC ostati strokovna organizacija in postati profesionalna institucija s potrebnimi kadri: vodja in strokovni delavec (tudi z univerzitetno izobrazbo). Ohraniti želi različnost pravno-organizacijskih oblik posameznih rokodelskih centrov, ker le-te izhajajo iz potreb lokalnega okolja. Rokodelski centri si na podlagi strokovnosti smiselno razdelijo področja oz. rokodelske panoge (npr. čipkarstvo – Idrija, suha roba – Ribnica ipd.), kar je podlaga za sodelovanje v komisiji DUO (Art&Craft) in z drugimi strokovnimi institucijami (Center za poklicno izobraževanje - CPI). KRC želi vzpostaviti minimalne standarde za opredelitev regijskega rokodelskega centra.

Za osnovno delovanje vsak rokodelski center v skladu s svojim programom in programom KRC potrebuje tudi redno zaposlene osebe (vodjo centra, strokovnega delavca in rokodelca). Poleg tega pa vsak rokodelski center zaposluje ostale kadre v skladu z vsebinami, ki jih izvaja.

Kljub temu, da so rokodelski centri zelo aktivni in se trudijo sodelovati pri kar največ projektih, jih pri njihovem delu najbolj omejujejo pomanjkljivi viri financiranja za zagotovitev ustreznih kadrovskih, programskih in prostorskih pogojev.

3. Zveza društev upokojencev Slovenije (ZDUS)

V okviru ZDUS aktivno deluje več kot 1.700 rokodelk in rokodelcev, ki so združeni v 170 društvih upokojencev. Glavni motiv njihovega delovanja v okviru društev upokojencev ni proizvodnja rokodelskih izdelkov za prodajo in zaslužek, ampak predvsem druženje, prenašanje

znanja na sovrstnike in na mlade ter sodelovanje na različnih dogodkih in prireditvah (razstavah, delavnicah ipd.).

Komisija za tehnično kulturo ZDUS ima vizijo, da na področju rokodelstva varuje in ohranja nesnovno kulturno, etnografsko in tehnično dediščino s tem, da izkušeni upokojeni rokodelci prenašajo svoje znanje na sovrstnike v rokodelskih sekcijah, predvsem pa na mlade v različnih oblikah v povezavi z vzgojno izobraževalnimi organizacijami. V povprečju so njihovi rokodelci starejši od 65 let, zato se ne strinjajo, da bi se morali še dodatno formalno izobraževati za pridobitev statusa mojstra. Predlagajo oblike enostavnejšega usposabljanja, ki bi ga lahko izvedli znotraj svojih društev.

Glede ekonomskega vidika menijo, da bi upokojeni rokodelci, ki bi želeli nadaljevati z izdelavo in prodajo izdelkov na trgu morali imeti dvojni status, to pomeni pridobiti pravico do pokojnine po odločbi Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ) in imeti možnost nadaljnjega opravljanja svoje rokodelske dejavnosti ter plačevanja vseh obveznih prispevkov s tem v zvezi.

Zelo malo število upokojenih rokodelk in rokodelcev ima pridobljen certifikat kakovosti za izdelek »*Rokodelstvo Art&Craft Slovenija*«, saj jim le-ta po njihovem mnenju ne prinaša nobenih ugodnosti, pač pa le stroške. Pričakujejo, da se bodo za pridobitev tega certifikata tudi za upokojenke uredile spodbude.

ZDUS pri organizaciji rokodelskih dogodkov (razstav in delavnic) sodeluje tudi z KRC, pripravljeni pa so tudi za sodelovanje na mednarodnih projektih na področju rokodelstva.

IV. Predlogi sprememb zakonodaje in druge aktivnosti, ki bi omogočale ohranjanje in razvoj rokodelstva

MDS je v vmesnem poročilu izrazila zadržek glede priprave posebnega Zakona o ohranjanju rokodelstva, saj je menila da bi se obravnavana problematika lahko reševala s spremembami Obrtnega zakona in druge področne zakonodaje. Po zaključenih usklajevanjih z vsemi resorji, ponovnem razmisleku in preučitvi Obrtnega zakona, MDS ocenjuje, da je priprava posebnega zakona, s katerim bi se posebej uredilo rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena, predvsem z vidika statusa, pridobitve nazivov, usposabljanj in prenosa rokodelskega znanja, delovanja organizacij, ki združujejo rokodelce ter shem neposrednih podpor, ustrežnejša rešitev.

MDS to utemeljuje z naslednjimi dejstvi:

- Obrtni zakon sicer ureja obrtne dejavnosti, vendar za njihovo opravljanje (kot dokazilo o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dejavnosti) določa pridobitev obrtnega dovoljenja in vpisa v obrtni register. Rokodelskim dejavnostim je namenjen le en člen (15. člen), ki ureja certificiranje izdelkov domače in umetnostne obrti.
- Obrtni zakon predpisuje način organiziranja obrtnega zborničnega sistema (v okviru OZS in območnih OZS), pri rokodelcih pa vzporedno potekajo aktivnosti tako na OZS kot tudi preko Konzorcija rokodelskih centrov in ZDUS.
- Zakon o ohranjanju rokodelstva bi moral opredeliti rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena, ki odkriva in razvija potencialne ljudi ter ustvarja priložnost za ohranitev slovenske identitete, kulturne dediščine in nove ustvarjalnosti na podlagi upoštevanja rokodelske tradicije. Opredeliti bi moral pristojne organe ter določiti mehanizme za ohranitev te dejavnosti.
- Obrtni zakon je podlaga za regulacijo obrtnih dejavnosti, za katere se zaradi varovanja življenja, zdravja in premoženja ljudi ali zaradi zagotavljanja varstva okolja za

opravljanje nekaterih obrtnih dejavnosti zahteva ustrezna poklicna usposobljenost, pridobitev obrtnega dovoljenja in vpis v obrtni register. MDS meni, da regulacija vstopnih pogojev za opravljanje rokodelske dejavnosti ne bi prinesla pozitivnih učinkov. Zakonsko je treba urediti spodbude za rokodelce, da bodo videli perspektivo v opravljanju rokodelski dejavnosti, da bodo pristopali k mojstrskim izpitom in k certificiranju svojih izdelkov in sheme, ki bodo organizacijam omogočale delovanje na tem področju in izvedbo prenosa znanja.

- Usposabljanje in izobraževanje rokodelcev bo odstopalo od poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki ga predpisuje Obrtni zakon. Status in postopek pridobitve naziva obrtni mojster in rokodelski mojster ne bosta mogla biti povsem izenačena, saj pridobitev naziva obrtni mojster po Obrtnem zakonu pomeni pridobljeno ustrezno stopnjo formalne izobrazbe (po programih za pridobitev srednje poklicne izobrazbe, srednje strokovne izobrazbe ali višje strokovne izobrazbe).

MDS glede na zgoraj navedeno predlaga, da MGRT, ki je pristojno ministrstvo za področje obrti pripravi poseben zakon, ki bo predstavljal sistemsko rešitev za področje rokodelcev.

MGRT je že tekom dela MDS in v skladu z vmesnim poročilom MDS izpeljalo nekatere aktivnosti za zagotavljanje finančne podpore rokodelcem. V letu 2019 je odprlo novo proračunsko postavko 200012 - Ohranjanje in razvoj rokodelskih dejavnosti in nov ukrep 2130-20-0004 Prenos rokodelskega znanja v Načrt razvojnih programov (NRP).

Finančne spodbude naj bi zagotavljale vzpostavitev in delovanje sistema za prenos znanja in veščin od oseb, ki ohranjajo znanje več generacij. Certificiranim rokodelskim izdelkom je treba omogočiti, da bodo bolj konkurenčni na trgu in da bodo lažje vstopili na trg (npr. kot poslovna in protokolarna darila). Z ustreznimi spodbudami je treba rokodelce spodbuditi, da bodo videli perspektivo v opravljanju rokodelskih dejavnosti, da bodo pristopali k mojstrskim izpitom in k certificiranju svojih izdelkov. Predlaga se, da pri pripravi aktivnosti za financiranje na področju rokodelstva poteka sodelovanje med MGRT in MK, s čimer bo omogočeno usklajeno podpiranje ekonomskih vidikov dejavnosti rokodelstva kot nesnovne kulturne dediščine.

Predvideno je spremljanje naslednjih kazalnikov:

- število usposabljanj za prenos rokodelskih znanj,
- povečanje števila certificiranih rokodelskih proizvodov,
- povečanje števila registriranih rokodelcev in
- povečanje števila rokodelcev, ki so nosilci nesnovne kulturne dediščine.

V proračunu Republike Slovenije za leto 2021 (Uradni list Republike Slovenije, št. 75/19 in 174/20) so za realizacijo predvidenih aktivnosti na področju rokodelstva za leto 2021 zagotovljena sredstva v višini 100,00 EUR, za leto 2022 pa sredstva v višini 150.000,00 EUR. V okviru proračuna Republike Slovenije za leto 2023 bo sredstva v višini 1.400.000,00 EUR potrebno še zagotoviti.

V. ZAKLJUČEK

Rokodelstvo kot dejavnost posebnega družbenega pomena odkriva in razvija potencialne ljudi ter ustvarja priložnost za ohranitev slovenske identitete, kulturne dediščine in nove ustvarjalnosti na podlagi upoštevanja rokodelske tradicije. Hkrati pa moramo rokodelstvu omogočiti, da bo postal tudi ena od gospodarskih dejavnosti. Za doseg tega cilja je treba pripraviti ustrezno zakonsko

podlago, ki bo jasno opredelila vlogo posameznih deležnikov na tem področju ter njihove pristojnosti in obveznosti. Zakonsko je treba natančno določiti naloge in pooblastila OZS in njene Sekcije za domačo in umetnostno obrt, Konzorcija rokodelskih centrov Slovenije in Zveze društev upokojencev Slovenije.

Ker je ohranitev znanja rokodelcev in razvoj kulturne dediščine rokodelstva pomembna za našo družbo, je treba pripraviti zakonske podlage in zagotavljati ustrezna finančna sredstva za podporo izvedbe prenosa rokodelskega znanja in usposabljanj rokodelcev, kot tudi za oblikovanje shem neposrednih podpor rokodelcem pri opravljanju dejavnosti.

MDS je izpolnila svoj mandat in uspešno končala svoje delo. Njen obstoj ni več potreben, zato lahko preneha z delovanjem.

Franc Stanonik, vodja sektorja
Predsednik medresorske delovne skupine